Memo

Samen werkings verband passend onderwijs Haarlemmermeer

Onderwerp: **Versterkingsinitiatieven inclusief onderwijs**

Aanleiding en doel

Kinderen groeien op binnen een breed netwerk van relaties, zoals het gezin, de school, de buurt, vrijetijdsbesteding en online omgevingen. Deze contexten dragen gezamenlijk bij aan gezond, veilig en kansrijk opgroeien. De school vervult hierin een sleutelrol door te investeren in een sterk pedagogisch en didactisch klimaat waarin leren en ontwikkeling centraal staan.

Een stevig pedagogisch en didactisch klimaat zorgt ervoor dat leerlingen, ouders en professionals zich gezien, gehoord, veilig en gewaardeerd voelen. Dit klimaat is verankerd in de visie van de school en komt tot uiting in duidelijke regels en afspraken, respectvolle omgangsvormen en het dagelijks handelen van professionals. Daarnaast vormt een stevig pedagogisch en didactisch klimaat de basis voor een inclusievere leeromgeving, waarin verschillen tussen leerlingen worden erkend, gewaardeerd en benut.

Het samenwerkingsverband heeft de ambitie om scholen verder toe te rusten in het realiseren van een inclusievere leeromgeving. Inclusie vraagt niet alleen om extra ondersteuning en middelen, maar ook om een andere manier van kijken en handelen binnen de dagelijkse onderwijspraktijk. Dit maakt een verdere versterking van het pedagogisch en didactisch handelen noodzakelijk, zodat professionals beter in staat zijn om in te spelen op de diversiteit aan onderwijs- en ondersteuningsbehoeften binnen de school en de groep. Hierdoor wordt de basisondersteuning verbreed en neemt de ondersteuningskracht van scholen toe om meer leerlingen passend te laten deelnemen aan het reguliere onderwijs. Tegelijkertijd draagt dit bij aan het voorkomen van onnodige schoolwissels, waardoor leerlingen kunnen blijven leren en ontwikkelen in een stabiele en vertrouwde omgeving. Deze continuïteit is van groot belang voor het sociaal-emotioneel welbevinden van leerlingen en bevordert gelijke kansen in hun verdere schoolloopbaan.

De missie vanuit het samenwerkingsverband is ‘samen naar scholen voor iedereen’. Scholen voor iedereen betekent dat iedereen welkom is, zich kan ontwikkelen en erbij hoort.

De kernbegrippen zijn:
- School als ‘mini-samenleving’
- Ononderbroken ontwikkeling
- Interprofessioneel samenwerken
- Samen waar kan, speciaal waar moet

De versterkingsinitiatieven inclusief onderwijs

Om scholen gericht te ondersteunen bij het realiseren van een inclusievere leeromgeving, zet het samenwerkingsverband in op een samenhangend geheel van versterkingsinitiatieven. Deze initiatieven richten zich op het versterken van het pedagogisch en didactisch handelen, het benutten van specialistische expertise en het praktijkgericht ontwikkelen en delen van kennis.

De versterkingsinitiatieven voor inclusief onderwijs zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Inclusiever onderwijs begint bij een sterk pedagogisch en didactisch klimaat op school en in de groep.
- Ontwikkeling vindt plaats door leren in de praktijk en kennisdeling, samen met andere kernpartners, zoals het gespecialiseerd onderwijs en de gemeente.
- Effectiviteit en doelmatigheid van interventies worden systematisch onderzocht, gedeeld en geborgd.

In het jaarplan 2026 van het samenwerkingsverband zijn de volgende versterkingsinitiatieven opgenomen:

- Preventieve werkwijze van de consulent
- Expertisepool
- Professionalisering
- Proeftuinen

TEAM CONSULENTEN	EXPERTISEPOOL	PROEFTUINEN	PROFESSIONALISERING
			
Werkwijze cyclische overleggen: accent op preventie	Opzet en inrichting	Inrichting, selectie	Opleiding Co-teaching
Begeleide intervisie	Coördinatie en evaluatie	Coördinatie en monitoring	Leerkrachtmiddagen
		Kwaliteit en evaluatie	Netwerkbijeenkomsten
		Leernetwerk	

Preventieve werkwijze van de consulent

Binnen de cyclische overleggen verschuift de inzet van de consulent van het begeleiden van verwijzingstrajecten naar een meer preventieve rol. De consulent denkt vroegtijdig mee over ondersteuningsvragen en draagt bij aan het versterken van de ondersteuningsmogelijkheden binnen de school, zodat leerlingen zoveel mogelijk passend en thuisnabij onderwijs kunnen volgen.

De expertisepool

Wanneer specialistische deskundigheid nodig is bij een ondersteuningsvraag op het niveau van een individuele leerling, een groep leerlingen of een klas, kan de expertisepool worden ingezet. De onderwijsexperts zijn beschikbaar voor consultatie, advies, observatie en co-teaching.

Professionalisering

Er wordt ingezet op het verder ontwikkelen en uitbreiden van een breed en samenhangend professionaliseringsaanbod, gericht op het versterken van de pedagogische en didactische basis, met bijzondere aandacht voor de ondersteuning van leerkrachten en het vergroten van hun handelingsmogelijkheden.

Co-teaching

Een krachtig middel met betrekking tot professionalisering is co-teaching. Bij co-teaching werken onderwijsexperts samen met leerkrachten in de klas aan inzicht, handelingsruimte en vertrouwen in het omgaan met complex gedrag, leerproblematiek en/of klassenmanagement, waarbij de expertise schoolbreed gedeeld wordt. Co-teachers worden tijdelijk ingezet vanuit de expertisepool. Het samenwerkingsverband draagt zorg voor de het opleiden van de collega's tot co-teacher in de expertisepool, zij komen vanuit de gespecialiseerd onderwijs scholen in de Haarlemmermeer.

Het doel hiervan is:

- Versterking van het handelen van leerkrachten in de groep zodat zij toegerust zijn om te werken binnen een inclusieve leeromgeving.
- Duurzame kennisoverdracht en professionalisering voor de school en het team.
- Directe ondersteuning van leerlingen binnen de onderwijssetting.

Proeftuinen

Een ander versterkingsinitiatief is de inrichting van verschillende proeftuinen. Deze proeftuinen bieden de volgende mogelijkheden:

- Praktijkgericht verkennen welke interventies bijdragen aan een inclusieve leeromgeving.
- Onderzoeken welke aanpakken aantoonbaar effectief zijn voor het verder verstevigen van het pedagogisch en didactisch handelen, met als doel het realiseren van een inclusieve leeromgeving en het voorkomen van schoolwisselingen voor leerlingen in de vorm van verwijzingen naar het gespecialiseerd onderwijs.

De proeftuinen richten zich op twee inhoudelijke domeinen:

- Samenwerking met, en inzet vanuit het gespecialiseerd onderwijs, gericht op het versterken en verbreden van de pedagogische en didactische basis binnen het reguliere onderwijs.
- Ontwikkeling en uitvoering van initiatieven voor jonge risicoleerlingen, met als doel hen tijdig en passend te ondersteunen zodat zij succesvol kunnen instromen in het reguliere onderwijs.

De proeftuinen:

- Worden geselecteerd en geïnitieerd door het samenwerkingsverband.
- Worden gefinancierd vanuit het samenwerkingsverband met cofinanciering vanuit het bestuur en waar passend vanuit gemeente. Uitvoering dient plaats gevonden te hebben voor eind 2027.

- Hebben een duidelijke opzet met doelen, interventies en meerdere evaluatiemomenten.
- Leiden tot brede kennisdeling binnen het samenwerkingsverband.

Aan het einde van 2027 vindt een eindevaluatie plaats waarin wordt gekeken naar:
- De effectiviteit van de ingezette interventies;
- De doelmatigheid van de bestede middelen;
- De mogelijkheden voor structurele inzet.

Wanneer de beoogde resultaten worden gerealiseerd, worden deze in de evaluatie eind 2027 vastgesteld en onderbouwd. Onderdeel van de evaluatie is de mate waarin het initiatief effectief en doelmatig is gebleken, evenals de wijze waarop borging en structurele inbedding binnen het reguliere beleid kan plaatsvinden. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de mogelijkheden voor opschaling, zowel naar meerdere scholen als naar een bredere doelgroep. Bij de beoordeling wordt ook meegewogen in hoeverre sprake is van een afname van verwijzingen en toelaatbaarheidsverklaringen (TLV) naar het gespecialiseerd onderwijs.

Wanneer het gewenste resultaat niet wordt behaald volgen concrete vervolgstappen, zoals het bijstellen of stopzetten van de interventies, het herverdelen van middelen en/of het aanscherpen van doelen en doelgroep.

<u>Randvoorwaarden voor deelname aan het versterkingsinitiatief *Proeftuin.*</u>

- Plan van aanpak waarin zijn opgenomen:
  - Doelen en beoogde resultaten;
  - Inzet middelen en ondersteuning;
  - Organisatie en betrokkenheid van het team.
  - Evaluaties en wijze van monitoring

- Basiskwaliteit is op orde.
  Onder basiskwaliteit wordt verstaan:
  - Bevoegd personeel
  - Leerstofaanbod
  - Onderwijstijd
  - Pedagogisch en didactisch handelen

- Ambassadeurschap.
  Deelnemende scholen vervullen een actieve rol als ambassadeur door:
  - Deelname aan het leernetwerk 'inclusieve leeromgeving'.
  - Het leveren van input voor de nieuwsbrief van het samenwerkingsverband.
  - Het delen van ervaringen via presentaties, bijeenkomsten en Webinars.

- Cofinanciering vanuit het bestuur en waar passend vanuit de gemeente.

<u>Lopende en geplande proeftuinen</u>
- Samenwerking 1e Montessori en SBO de Klimboom: inzichten in het leerstofaanbod en versterking didactiek voor leerlingen bovenbouw met SBO-profiel.

- De Optimist: "geen kind de school" uit: duurzame verbreding van de basisondersteuning zodat alle kinderen passend onderwijs krijgen binnen de school.
- OPP-traject: Preventieve aanpak door bundelen inzet ondersteuning.
- Projectplan 'jonge kind'. Hierbij wordt o.a. onderzoek gedaan naar de vorm en effectiviteit van een voorziening voor jonge risicoleerlingen.
- Vijfsprong: Co-teacher verbonden aan de school t.b.v. ondersteuning leerkrachten in versterking pedagogisch didactisch handelen

Motivering voor de gekozen proeftuinen
Bovenstaande scholen hebben al in 2025 hun interesse in het initiatief kenbaar gemaakt en zijn vervolgens proactief gestart met de uitvoering ervan. Op basis van deze ontwikkeling heeft het samenwerkingsverband (SWV) de ondersteuningsvraagstukken rondom passend onderwijs binnen deze scholen nader in kaart gebracht. De beoogde financiering is bedoeld om te onderzoeken en te onderbouwen in hoeverre het initiatief bijdraagt aan het versterken en verbreden van de pedagogische en didactische basis en het voorkomen van schoolwisselingen. Daarbij wordt specifiek gekeken naar het aantal verwijzingen naar het gespecialiseerd onderwijs (GO).

Met de versterkingsinitiatieven investeert het samenwerkingsverband in een duurzame ontwikkeling van een inclusieve leeromgeving. Door samenwerking, praktijkgericht onderzoek en kennisdeling wordt toegewerkt naar een onderwijsomgeving waarin inclusie vanzelfsprekend is en waarin leerkrachten zich toegerust voelen om recht te doen aan de diversiteit van leerlingen.

Monitoring, indicatoren en normen

Om de voortgang, effectiviteit en doelmatigheid van de versterkingsinitiatieven te kunnen volgen en beoordelen, wordt gewerkt met een samenhangend kader van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren en normen. Dit kader geldt voor de preventieve werkwijze van de consulent, de expertisepool, co-teaching en de proeftuinen.

Uitgangspunt is de vraag: welke verandering willen we met de versterkingsinitiatieven realiseren en hoe weten we dat deze verandering daadwerkelijk optreedt?

De versterkingsinitiatieven kennen verschillende werkwijzen en doelgroepen. Daarom worden naast een aantal gezamenlijke indicatoren per initiatief specifieke indicatoren en normen vastgesteld.

Gezamenlijke kwantitatieve indicatoren
- bereik: aantal scholen, groepen, professionals en leerlingen dat met de versterkingsinitiatieven wordt bereikt;
- aard, omvang en duur van de ingezette ondersteuning;
- ontwikkeling van het aantal verwijzingen en TLV's naar het gespecialiseerd onderwijs;
- aantal leerlingen dat met aanvullende ondersteuning passend en thuisnabij onderwijs kan volgen;
- inzet van mensen en middelen in relatie tot bereik en gerealiseerde resultaten.

Gezamenlijke kwalitatieve indicatoren

- de mate waarin het pedagogisch en didactisch handelen van professionals wordt versterkt;
- de mate waarin professionals meer handelingsmogelijkheden ervaren bij uiteenlopende onderwijs- en ondersteuningsbehoeften;
- de mate waarin de ondersteuningsmogelijkheden binnen de reguliere onderwijssetting worden verbreed;
- de mate waarin specialistische expertise wordt benut, overgedragen en geborgd;
- de ervaringen van scholen, professionals, leerlingen en ouders met de geboden ondersteuning;
- de mate waarin de ontwikkelde werkwijzen duurzaam kunnen worden ingebed in de reguliere onderwijspraktijk.

Normering

Per indicator wordt vooraf bepaald wanneer sprake is van voldoende resultaat. De normering kan zowel kwantitatief als kwalitatief zijn en wordt, waar relevant, afgezet tegen een beginsituatie.

Niet voor alle versterkingsinitiatieven is een afname van het aantal TLV's op zichzelf een passende norm voor succes. De centrale doelstelling is het versterken van de ondersteuningskracht van het reguliere onderwijs, zodat leerlingen zoveel mogelijk passend en thuisnabij onderwijs kunnen volgen. De ontwikkeling van verwijzingen wordt daarom in samenhang beoordeeld met de ontwikkeling van het pedagogisch-didactisch handelen, de ondersteuningsmogelijkheden van scholen en de onderwijsloopbaan van leerlingen.

Indicatoren per versterkingsinitiatief

Preventieve werkwijze consulent

- Beoordeeld wordt in hoeverre de inzet verschuift naar vroegtijdig meedenken over ondersteuningsvragen en het versterken van de ondersteuningsmogelijkheden van scholen.

Expertisepool

- Beoordeeld wordt in welke mate specialistische expertise tijdig beschikbaar is en bijdraagt aan het vergroten van de handelingsmogelijkheden binnen de reguliere onderwijssetting.

Co-teaching

- Beoordeeld wordt in welke mate het gezamenlijk handelen in de klas leidt tot versterking van het pedagogisch-didactisch handelen van leerkrachten en tot duurzame kennisoverdracht binnen de school.

Proeftuinen

- Beoordeeld wordt in welke mate de onderzochte interventies aantoonbaar bijdragen aan een inclusieve leeromgeving, welke aanpakken effectief en doelmatig blijken en onder welke voorwaarden borging en eventuele opschaling mogelijk zijn.

Evaluatie

Bij de monitoring en evaluatie worden steeds drie vragen beantwoord:

- Wat wilden we bereiken?
- Welke verandering zien we en waar baseren we dat op?
- Voldoet deze verandering aan de vooraf afgesproken norm en wat betekent dit voor het vervolg?

Door kwantitatieve gegevens te combineren met kwalitatieve informatie, zoals ervaringen, observaties en casuïstiek, ontstaat een onderbouwd beeld van zowel het bereik als de werking en opbrengsten van de versterkingsinitiatieven.

Kader indicatoren en normen versterkingsinitiatieven

Dit kader maakt per versterkingsinitiatief zichtbaar wat we willen bereiken, welke indicatoren we volgen, wanneer het resultaat voldoende is en op basis van welke bronnen dit wordt vastgesteld.

Versterkings-initiatief	Beoogd resultaat	Indicatoren	Norm: wanneer zijn we tevreden	Bron en wijze van meten
Preventieve werkwijze consulent	De consulent wordt eerder betrokken bij ondersteunings-vragen en draagt bij aan versterking van de ondersteunings-mogelijkheden van de school.	Kwantitatief: aard en aantal ondersteunings-vragen waarbij de consulent preventief wordt ingezet; verhouding preventieve inzet en begeleiding van verwijzings-trajecten. Kwalitatief: ervaren meerwaarde van de inzet; voorbeelden van versterking van het handelen van school en professionals.	Er is een aantoonbare verschuiving naar preventieve inzet. Scholen ervaren dat de inzet bijdraagt aan het vergroten van hun handelingsmogelijk heden en kunnen dit met concrete voorbeelden onderbouwen.	Registratie consulenten; cyclische overleggen; evaluatie met scholen; casuïstiek.
Expertisepool	Specialistische expertise is tijdig beschikbaar en versterkt de mogelijkheden van het reguliere onderwijs om passende	Kwantitatief: aantal aanvragen, scholen en leerlingen of groepen; type expertise; duur en omvang van de inzet.	De ingezette expertise sluit aan bij de ondersteunings-vraag en leidt aantoonbaar tot versterking van het handelen binnen de	Registratie expertisepool evaluatie door coördinator aanvrager en expert; casuïstiek.

	ondersteuning te bieden.	Kwalitatief: mate waarin de inzet nieuwe handelingsmogelijkheden oplevert en expertise wordt overgedragen.	reguliere onderwijssetting.	
professionalisering	Onderwijs-professionals versterken hun kennis, vaardigheden en handelingsbekwaamheid om beter in te spelen op uiteenlopende onderwijs- en ondersteunings behoeften van leerlingen. De opgedane expertise draagt duurzaam bij aan de versterking van de pedagogisch en didactische basis en de ondersteunings-mogelijkheden binnen de school.	Kwantitatief: aantal professionaliserings activiteiten, deelnemende scholen en onderwijs-professionals; aard, duur en omvang van de activiteiten. Kwalitatief: ontwikkeling van kennis, vaardigheden en handelingsmogelijkheden; toepassing van opgedane inzichten in de onderwijspraktijk; ervaren meerwaarde; kennisdeling en borging binnen het team.	Professionalisering leidt aantoonbaar tot versterking van het pedagogisch-didactisch handelen van onderwijs-professionals. De opgedane kennis en vaardigheden worden toegepast in de dagelijkse onderwijspraktijk en dragen bij aan het duurzaam vergroten van de ondersteunings-mogelijkheden van de school.	Registratie van professionaliserings activiteiten en deelname; evaluaties door deelnemers en schoolleiding; reflectie op de ontwikkeling van het professioneel handelen; praktijkvoorbeelden van toepassing en borging.
Proeftuinen	Praktijkgericht vaststellen welke interventies bijdragen aan versterking en verbreding van de pedagogisch-didactische basis en een inclusieve leeromgeving.	Kwantitatief: bereik; deelname; inzet van middelen; ontwikkeling van verwijzingen en TLV's; leerlingen die passend en thuisnabij onderwijs volgen. Kwalitatief: ervaren effect bij leerlingen en professionals; verandering in handelen; borging en overdraagbaarheid.	Per proeftuin worden vooraf concrete resultaten en normen bepaald. De interventie laat aantoonbare positieve ontwikkeling zien op de beoogde resultaten en er kan worden onderbouwd wat daaraan heeft bijgedragen.	Plan van aanpak; nul-, tussen- en eindevaluatie leerling gegevens; TLV- en verwijzings-gegevens; casuïstiek; ervaringen van betrokkenen.